

Sammanfattning

En vårdare vid en kriminalvårdsanstalt har sedan ett antal år arbetat i anstaltens centralvakt som vårdare med funktionsansvar som vakthavande. Sedan arbetsgivaren beslutat att annonsera ut dessa tjänster kom den i målet aktuella vårdaren inte längre i fråga för arbete som vakthavande utan arbetar sedan dess enbart som vårdare i centralvakten utan något särskilt funktionsansvar. – I målet uppkommer frågan om åtgärden att inte längre tilldela vårdaren uppgifter som vakthavande inneburit att han skilts från den anställning han hade. Sedan denna fråga besvarats nekande uppkommer frågan om förändringen av vårdarens arbete utgjort en sådan särskilt ingripande omplacering av personliga skäl som kräver att arbetsgivaren kan visa godtagbara skäl för åtgärden. – I målet uppkommer vidare frågan om det förhållandet att vårdaren frångått uppgifter som vakthavande vårdare har samband med hans funktionshinder och arbetsgivaren därför diskriminerat honom.

**ARBETSDOMSTOLEN**DOM  
2003-10-08  
StockholmDom nr 76/03  
Mål nr A 152/02**KÄRANDE**SEKO - Facket för Service och Kommunikation, Box 1105,  
111 81 STOCKHOLMOmbud: förbundsjuristen Annett Olofsson, LO–TCO Rättsskydd AB, Box 1155,  
111 81 STOCKHOLM**SVARANDE**

Staten genom Kriminalvårdsstyrelsen, 601 80 NORRKÖPING

Ombud: verksjuristen Mats Edsgården, Kriminalvårdsstyrelsen, adress som ovan

**SAKEN**

Avskedande m.m.

---

Mellan SEKO - Facket för Service och Kommunikation (förbundet) och staten gäller kollektivavtal.

Kriminalvårdsanstalten Skogome är en av fyra verksamhetsställen inom Kriminalvårdsmyndigheten Göteborg Hisingen/Förorter (myndigheten).

Förbundets medlem T.S. anställdes år 1990 som extra vårdare vid kriminalvårdsanstalten Skogome. Han är sedan den 1 februari 1994 tillsvidareanställd som vårdare. I februari 1997 fick han till uppgift att utöva ett s.k. funktionsansvar som vakthavande vårdare i centralvakten.

I samband med att myndigheten under hösten 2001 inrättade en häktesavdelning vid anstalten Skogome beslöts att sex tjänster som vårdare med funktionsansvar som vakthavande skulle annonseras ut internt inom Kriminalvårdsverket. Två sådana befattningar skulle finnas vid det nya häktet och fyra skulle finnas i centralvakten. T.S., som sökte en av befattningarna i centralvakten, kom inte att erhålla någon sådan. Han har härefter arbetat som vårdare vid centralvakten utan något särskilt funktionsansvar.

Förbundet har med anledning av det inträffade väckt talan mot staten. Härvid har förbundet hävdat att T.S. genom att han blivit fråntagen sina arbetsuppgifter som vakthavande vårdare i första hand skilts från sin anställning och i andra hand omplacerats av personliga skäl på ett särskilt ingripande sätt utan att staten haft godtagbara skäl för denna åtgärd. Vidare har förbundet gjort gällande att statens agerande i alla händelser haft samband med det funktionshinder i form av en nack- och axelskada som T.S. lider av och att agerandet därför inneburit att staten brutit mot lagen om förbud mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder. Förbundet har med hänvisning till det anförda yrkat *i första hand* att

Arbetsdomstolen skall

1. ogiltigförklara avskedandet av T.S.,
2. förplikta staten att till T.S. utge allmänt skadestånd
  - a) för brott mot lagen om anställningsskydd med 150 000 kr
  - b) för brott mot lagen om förbud mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder med 150 000 kr.

*I andra hand* har förbundet yrkat att Arbetsdomstolen skall förplikta staten att till

1. T.S. utge allmänt skadestånd
  - a) för brott mot kollektivavtalet med 150 000 kr,
  - b) för brott mot lagen om förbud mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder med 150 000 kr,
2. förbundet utge allmänt skadestånd för brott mot kollektivavtalet med 150 000 kr.

Förbundet har yrkat *i sista hand* att Arbetsdomstolen skall förplikta staten att till T.S. utge allmänt skadestånd med 150 000 kr för brott mot lagen om förbud mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder.

På de allmänna skadestånden har förbundet yrkat ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning (den 2 september 2002) till dess betalning sker.

Staten har bestritt käromålet. Inte något belopp har vitsordats. Räntheyrakandet har vitsordats såsom skäligt i och för sig. För det fall förbundets talan skulle bifallas i någon del har staten yrkat att eventuella skadestånd skall sättas ned till noll kronor eller i varje fall till väsentligt lägre belopp än de yrkade.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Till utveckling av sin talan har parterna anfört i huvudsak följande.

## **Förbundet**

### *Bakgrund*

T.S. har varit anställd vid kriminalvårdsanstalten Skogome sedan början av 1990-talet. Från september 2000 har han varit helt eller delvis sjukskriven på grund av en nack- och axelskada. För närvarande är han sjukskriven med femtio procent.

Det finns fyra vakthavande vårdare i centralvakten på anstalten Skogome. De vakthavande vårdarna är underordnade kriminalvårdsinspektörerna men har i förhållande till övriga vårdare på anstalten en överordnad funktion. Vakthavande vårdare leder och fördelar arbetet i centralvakten och har även erhållit beslutsdelegation från kriminalvårdschefen. T.S. arbetade som vanlig vårdare fram till

februari 1997. Efter en inledande provotid om sex månader fick han arbete som vakthavande vårdare i centralvakten.

Under år 1999 fick de vakthavande vårdarna S.L., T.S. och B.A. viss information som rörde en uppsägning av en arbetstagare vid namn B.F.. Informationen ledde till att de vakthavande vårdarna kom att ifrågasätta arbetsgivarens hantering av uppsägningsärendet. I slutet av september år 2000 blev B.A. kontaktad av säkerhetsansvarige L.B. som uppmanade honom att "ligga lågt". L.B. förklarade att B.A. och T.S. "låg risigt till" med anledning av att de hade ifrågasatt arbetsgivarens agerande i uppsägningsärendet. L.B. berättade för B.A. även att ledningen hade fokus på T.S.. Ett par dagar senare begärde B.A. att få tala med kriminalvårdschefen C.K. för att klargöra för honom varför vårdarna hade agerat som de gjort. Vid samtalet med C.K. förklarade denne för B.A. att han blivit upprörd över arbetstagarnas agerande och att deras agerande skulle få konsekvenser. Efter samtalet upprättade B.A. omgående ett dokument i sin dator där han tecknade ned vad L.B. och C.K. hade sagt till honom.

I början av oktober 2000 deltog bl.a. kriminalvårdschefen C.K. och kriminalvårdsinspektören E.B. i ett ledningsgruppmöte. Vid mötet diskuterades hur de vakthavande vårdarna i centralvakten fungerade. Ledningen ansåg att vissa vakthavande vårdare, däribland T.S., hade visat sig inte vara lojala mot arbetsgivaren. Vid mötet talades det om att "kasta upp tjänsterna som vakthavande vårdare i luften". Vad som sagts vid mötet kom till B.A:s kännedom via en läkare på anstalten. Denna information hade läkaren fått från E.B.. B.A. förde in informationen som en dagboksanteckning i sin dator.

I början av hösten 2001 arbetade T.S., B.A., S.L. och S.W. som vakthavande vårdare i centralvakten. Under år 2001 fick anstalten i uppdrag att öppna en häktesavdelning. Detta innebar att man behövde anställa två vakthavande vårdare med placering på häktet. Samtidigt beslutade myndigheten att utlysa tjänsterna som vakthavande vårdare i centralvakten. Sammanlagt utannonserades sex tjänster som vakthavande vårdare varav två med placering vid häktet och fyra med placering i centralvakten.

Frågan om att utlysa de nya tjänsterna som vakthavande vårdare behandlades vid ett möte i samverkansgruppen den 12 september 2001. Vid mötet redogjordes för ett förslag till befattningsbeskrivning för de nya tjänsterna som vakthavande vårdare. De arbetsuppgifter som dessa vårdare skulle utföra i centralvakten skiljde sig inte nämnvärt från de arbetsuppgifter som redan utfördes av de befintliga vakthavande vårdarna.

Som anförts ovan har T.S. varit helt eller delvis sjukskriven sedan hösten 2000. Arbetsgivaren har inte vidtagit några rehabiliteringsåtgärder med anledning av T.S:s nack- och axelskada. Efter tre månaders sjukskrivning tog kriminalvårdsinspektören G.S. kontakt med T.S. för att upprätta en rehabiliteringsutredning. En sådan upprättades i samråd med T.S. på en för ändamålet avsedd blankett. Därefter vidtogs inte några åtgärder förrän under våren 2001 då arbetsgivaren kallade T.S. till ett rehabiliteringsmöte. T.S. kontaktade då ställföreträdande kriminalvårdschefen B.B. och informerade henne om att det

redan hade upprättats en rehabiliteringsutredning. B.B. och T.S. kom därefter överens om att det inte behövdes något ytterligare möte.

Under den tid då T.S. varit halvtidssjukskriven har hans arbetstid varit förlagd till hela dagar. Detta har varit till fördel för såväl T.S. som arbetsgivaren. Under hösten 2001, då T.S. var halvtidssjukskriven, blev han kontaktad av personalassistenten B.T.. B.T. förklarade att det var ett problem att T.S. var sjukskriven så ofta eftersom det krävdes kontinuitet i arbetet som vakthavande vårdare.

Utannonseringen av de sex tjänsterna som vakthavande vårdare vid anstalten och i häktet skedde den 17 september 2001. Den 15 oktober 2001 annonserades de fyra tjänsterna som vakthavande vårdare i centralvakten ut ytterligare en gång. Vid det första ansökningstillfället sökte fyra personer tjänsten som vakthavande vårdare i centralvakten. De sökande var T.S., S.L., B.A. och S.S.. Vid det andra ansökningstillfället tillkom ytterligare tre sökande däribland M.S. och S.W.. I november 2001 beslutade myndigheten att tjänsterna som vakthavande vårdare i centralvakten skulle tillsättas med S.L., B.A., S.W. och M.S.. Beslutet innebar att T.S. inte längre skulle arbeta kvar som vakthavande vårdare i centralvakten vilket i sin tur medförde att han blev fräntagen sin överordnade ställning liksom sin omfattande beslutsdelegation.

På T.S:s begäran redogjorde arbetsgivaren skriftligen för skälen till förändringen av hans arbetsuppgifter. Av skrivelsen framgår att kriminalvårdsinspektörerna P.W. och B.L. ansåg att den personliga lämpligheten att gå in i den förändrade arbetsrollen, framför allt arbetsgivarrollen, var bättre hos dem som erbjöds tjänsterna. Detta utvisar att det varit personliga skäl som legat bakom arbetsgivarens beslut.

T.S. arbetar för närvarande som vanlig vårdare på anstalten. Han har s.k. paneltjänst vilket innebär att han sitter i ett kontrollrum och sköter in- och utpassering genom att trycka på knappar. Ibland utför han även visitering av besökare samt urinprovstagning. T.S:s nuvarande delegation motsvarar den delegation som samtliga vårdare har som arbetar i huvudbyggnaden. T.S:s lön och arbetstidens förläggning är dock oförändrad. Lönen uppgår till 18 530 kr per månad. Löneutvecklingen för vårdare med funktionsansvar som vakthavande har emellertid efter november 2001 varit väsentligt bättre än för vanliga vårdare. En vakthavande vårdares lön överstiger T.S:s lön med mellan 1 465 kr och 2 573 kr per månad. Bäst betald är S.L. som har en månadslön om 21 103 kr medan M.S:s lön uppgår till 19 995 kr per månad.

### *Närmare om arbetsuppgifterna före och efter november 2001*

Den delegation som T.S. fick år 1997 innebar att han i egenskap av vakthavande vårdare hade rätt att fatta beslut i enskilt ärende enligt såväl lagen som förordningen om kriminalvård i anstalt. Delegationsbeslutet innebar att T.S. kunde fatta beslut i samtliga klientärenden med undantag för kroppsbesiktning som måste ske i samråd med myndighetschefen i varje enskilt fall. Av arbetsbeskrivningen från år 1997 framgår att arbetet som vakthavande vårdare även före november 2001 till väsentlig del innehöll arbetsledande arbetsuppgifter. Detta framgår också av en beredskapsinstruktion daterad den 12 mars 2001 där det anges att vakthavande vårdare i centralvakten har ”hög delegation och kan självständigt besluta i de flesta ärenden”. Den arbetsledande rollen som den vakthavande vårdaren hade redan före november 2001 har även visat sig däri att frågan om hur väl vårdaren fungerat i den rollen lyfts fram som motivering i samband med bestämmande av vakthavande vårdares individbaserade lönepåslag.

När det gäller T.S. så hade han dessutom ett funktionsansvar som säkerhetsansvarig i centralvakten. Han var en av sex insatschefer för skyddsstyrkan samt fungerade även som kontaktperson i fall då debriefing skulle äga rum.

I T.S:s nuvarande arbetsordning anges att han skall handha övervakning och kontroll. Det anges inte att han skall ”ansvara för” eller ”besluta om” till skillnad mot vad som förskrevs i den tidigare arbetsordningen för vakthavande vårdare. Som vakthavande vårdare hade T.S. även rätt att handha delgivning av domar/domsbevis samt att handlägga nöjdförklaringar av häktade.

Vakthavande vårdares nuvarande delegation har inte inneburit någon förändring om man jämför med den tidigare delegationen. De utför samma arbetsuppgifter i dag som de gjorde tidigare. Även delegationen för de nya vakthavande vårdarna kan återkallas.

Om man jämför de vakthavande vårdarnas nuvarande arbetsuppgifter med dem som de vakthavande vårdarna utförde före november 2001 kan konstateras följande. I den nuvarande arbetsordningen för de vakthavande vårdarna har tagits upp att de skall tjänstgöra som tjänsteförrättande kriminalvårdsinspektör när vakans uppstår. Denna uppgift fanns inte tidigare klart uttryckt. I praktiken löstes emellertid frågan tidigare oftast så att vakthavande vårdare skötte verksamheten och vid behov kontaktade jourhavande styresman, dvs. någon av kriminalvårdsinspektörerna. Vakthavande vårdare i dag skall på förekommen anledning hålla personalsamtal och har även möjligheter att beordra tjänsteman att tjänstgöra i hemmet. Även här är skillnaden i praktiken liten. T.S. hade när han var vakthavande vårdare kriminalvårdsinspektörens uppdrag att hålla personalsamtal och kunde efter kontakt med jourhavande styresman beordra någon att tjänstgöra i hemmet. Förutom de nu redovisade arbetsuppgifterna för de vakthavande vårdarna är deras uppgifter i allt väsentligt desamma som åvilade de tidigare vakthavande vårdarna.

Tillkomsten av häktesavdelningen har såvitt avser de vakthavande vårdarna i centralvakten inte heller inneburit annat än marginella förändringar. Vakthavande vårdare i centralvakten tjänstgör i dag även som vakthavande vårdare för häktet

utanför kontorstid vilket innebär att de skall se till att det då finns personal som kan handha akuta sjukresor, toalettbesök och dylikt. Dessa arbetsuppgifter utfördes även tidigare av vakthavande vårdare. Även före häktets tillkomst skötte de vakthavande vårdarna i centralvakten in- och utpassering av häktade med särskilda restriktioner som var placerade på anstaltens somatiska avdelning. Vårdarna fick därför utbildning i handläggning av nöjdförklaring och T.S. har handlagt ett antal sådana. De vakthavande vårdare som anställdes efter november 2001 har inte genomgått någon särskild utbildning med avseende på häktesfunktionen.

### *Sammanfattning och grunder*

Statens beslut att i november 2001 ta ifrån T.S. arbetsuppgifter som vakthavande vårdare har inneburit att staten skilt honom från hans anställning. Det föreligger varken skäl för avskedande eller saklig grund för uppsägning.

Skälet till förändringen av T.S:s arbetsuppgifter är att han har ifrågasatt ledningens hantering av ett uppsägningsärende. Han har dessutom förorsakat arbetsgivaren administrativa besvär till följd av sin sjukskrivning. Förbundet gör mot bakgrund härav gällande att beslutet att frånta T.S. hans uppgifter som vakthavande vårdare har skett av personliga skäl. För det fall Arbetsdomstolen skulle finna att T.S. inte genom statens åtgärd blivit skild från sin anställning hävdar förbundet mot bakgrund av det nu anförda i andra hand att staten vidtagit en sådan särskilt ingripande omplacering av personliga skäl som kräver godtagbara skäl. Några sådana godtagbara skäl föreligger inte.

T.S. har ett funktionshinder i form av en nack- och axelskada. Statens beslut att ta ifrån T.S. dennes arbetsuppgifter som vakthavande vårdare har samband med hans funktionshinder. Enligt förbundet är det tillräckligt att funktionshindret utgjort en bidragande orsak till statens agerande för att det skall vara fråga om diskriminering.

## **Staten**

### *Allmänt*

Kriminalvårdsmyndigheten Göteborg Hisingen/Förorter är en av trettiosex kriminalvårdsmyndigheter inom Kriminalvårdsverket. Fram till år 2001 fanns följande fyra verksamhetsställen inom myndigheten. Anstalten Skogome, kvinnoanstalten Sagsjön, frivården Hisingen/Förorter samt en stab med uppgift att leda enheterna. I november 2001 inrättades det även ett häkte vid Skogome. Vid Skogome finns förutom vårdare ett flertal andra personalkategorier såsom verkmästare, driftstekniker, arbetsledare, kökspersonal, sjukvårdspersonal, psykologer, kanslipersonal, kriminalvårdsinspektörer, inspektörer och chefer.

Inom myndigheten finns det endast två chefsnivåer, nämligen kriminalvårdschef och kriminalvårdsinspektör. Kriminalvårdschefen leder myndighetens verksamhet medan kriminalvårdsinspektörerna, som är direkt underställda kriminalvårdschefen, leder baspersonalen i det dagliga kriminalvårdsarbetet. I den nuvarande arbetsordningen anges att kriminalvårdschefen vid kriminalvårdsinspektörens frånvaro kan utnämna samordnare och/eller funktionsansvariga som ska stödja

kriminalvårdsinspektörerna i den dagliga ledningen av arbetslaget eller i viss verksamhet. Detta är en förändring i förhållande till tidigare arbetsordning. Anledningen till förändringen har bl.a. varit ett behov av att skapa ytterligare ledningsfunktioner samt ett behov av att förstärka arbetet med arbetsmiljöfrågorna.

Det stora flertalet anställda inom myndigheten är vårdare. Omfattningen av vårdarnas arbetsskyldighet är inte reglerad genom kollektivavtal. Vårdarnas enskilda anställningsavtal innehåller inte heller någon egentlig begränsning av arbetsskyldigheten. Det finns således inte något befattningsskydd i egentlig mening. Man kan säga att en vårdare är anställd för att utföra arbetsuppgifter inom hela kriminalvårdens verksamhetsområde med vissa geografiska begränsningar. Vårdarna har således en vidsträckt arbetsskyldighet och arbetsuppgifterna kan variera i stor omfattning. Enligt den s.k. 29/29-principen kan sägas att en arbetstagare är skyldig att utföra allt sådant arbete för arbetsgivarens räkning, som efter ett praktiskt bedömande står i naturligt samband med verksamheten vid vilken vårdaren är anställd, allt dock under förutsättning att arbetet faller inom vederbörande arbetstagares yrkeskvalifikationer.

### *Bakgrund*

T.S. anställdes den 14 maj 1990 som extra vårdare vid Skogome. Anställningen var ett vikariat. Efter ytterligare ett antal tidsbegränsade anställningar erhöll han en tillsvidareanställning den 1 februari 1994. Av anställningsbeviset framgår att T.S. är anställd som allmän vårdare med placering vid kriminalvårdsanstalten Skogome. Det anges inte att han har någon särskild befattning.

I samband med den omorganisation som skedde av anstaltens centralvakt under år 1997 erhöll T.S. den 1 februari 1997 i uppdrag att fungera som vårdare med ett funktionsansvar som vakthavande i centralvakten. Uppdraget gavs även till tre andra vårdare, men tilldelningen skedde inte i konkurrens med andra och medförde inte någon löneökning för dessa arbetstagare. Funktionsansvaret innebar att de vakthavande vårdarna gavs rätt att svara för det övergripande arbetet i centralvakten och en rätt att under kvällar, nätter och helger vid akuta lägen fatta beslut av säkerhetsskäl. Den 29 december 1997 erhöll T.S. dessutom delegation att fatta beslut i vissa klientärenden. Av delegationsbeslutet framgår att delegeringen kan ändras och helt eller delvis återkallas.

Under år 1999 påbörjade myndigheten ett arbete för att se över arbetsuppgifterna i centralvakten. Arbetet leddes av dåvarande kriminalvårdsinspektören G.S.. Vid ett möte i samverkansgruppen den 27 oktober 2000 redogjorde G.S. för arbetet och förklarade att man hade diskuterat en förändring av centralvakten som gick ut på att vakthavandes arbetsgivarfunktion behövde klarläggas. Avsikten var att man skulle presentera ett förslag till förändring efter årsskiftet 2000/2001. Kort tid därefter avled G.S. vilket medförde att det inte kom att presenteras något förslag till förändring av arbetsuppgifterna i centralvakten.

Vid den här tidpunkten förelåg det en akut brist på platser för intagna och häktade runt om i landet och även vid myndigheten. Kriminalvårdsstyrelsen uppdrog därför åt kriminalvårdschefen att inrätta en häktesavdelning vid anstalten Skogome som skulle rymma 25 platser. Med hänsyn till utökningen av antalet klientplatser



bedömde myndigheten att det var nödvändigt att göra vissa förändringar i Skogomeanstaltens centralvakt vilken skulle fungera som inpasseringsfunktion för det nystartade häktet. Det förelåg även ett behov av att klargöra ansvarsfördelningen inom anstalten. Ledningsansvaret måste säkerställas vid kriminalvårdsinspektörernas bortovaro och arbetsmiljöarbetet hade även fått en ökad betydelse inom kriminalvården. Det fanns alltså ett behov av att förtydliga ansvarsfördelningen och att delegera vissa ledningsuppgifter.

Arbetet med att genomföra den nya organisationen utfördes i den s.k. samverkansgruppen, i vilken samtliga fackliga organisationer deltog. Den 30 augusti respektive den 12 september 2001 hölls möten i samverkansgruppen. Vid det första mötet konstaterade parterna att det skulle öppnas ett häkte vid anstalten samt att funktionsuppdraget som vakthavande vårdare skulle innebära ett utökat arbetsgivaransvar. Det fördes även en diskussion om hur många tjänster som skulle behöva inrättas. Ett förslag var att det skulle tillsättas tre tjänster i centralvakten och två på häktesavdelningen. Vid mötet beslutade arbetsgivaren i samråd med de fackliga organisationerna att samtliga tjänster skulle utlysas internt inom Kriminalvårdsverket. När det gällde antalet befattningar önskade parterna ytterligare betänketid varför man kom överens om att denna fråga skulle behandlas vid ett senare möte den 12 september 2001. Vid detta möte beslutade parterna att det skulle tillkomma två befattningar som vakthavande vårdare vid häktet och att det i centralvakten alltjämt skulle finnas fyra vakthavande vårdare, dock med en viss förändring av schemat. Vid mötet den 12 september 2001 redogjordes även för ett förslag till befattningsbeskrivning. Av förslaget framgår att de nya tjänsterna skulle medföra nya och utökade arbetsuppgifter och att vissa arbetsuppgifter även skulle komma att avse den nyinrättade häktesavdelningen. Detta var en nyhet i förhållande till vad som gällt tidigare då det inte hade funnits en häktesavdelning.

Den 17 september 2001 utannonserades sex befattningar, varav fyra i anstaltens centralvakt och två vid häktet. Det kom in totalt arton ansökningar. Fjorton av dessa avsåg häktet. De resterande fyra ansökningarna avsåg anstalten och tre av ansökningarna kom från vårdare som redan arbetade i centralvakten. Endast en sökande hade tillkommit utifrån. Myndigheten ansåg att underlaget behövde breddas och beslutade därför om en ny annonsering. Den 15 oktober 2001 utlystes tjänsterna i centralvakten på nytt. Nu inkom ytterligare tre ansökningar, varav en från M.S. och en från vakthavande vårdaren S.W.. Totalt inkom sju ansökningar till de fyra befattningarna som vårdare med angivet funktionsansvar vid anstalten.

Den 29 november 2001 hölls ett möte i samverkansgruppen där tillsättningen av tjänsterna behandlades. Vid mötet underströk arbetsgivaren att de som sökt tjänsterna måste vara beredda att fungera som arbetsgivarens förlängda arm och att de även vid behov måste kunna vikariera som kriminalvårdsinspektör. Parterna konstaterade att inte någon av dem som intervjuats hade bristande kunskaper om kriminalvård. Arbetsgivarens förslag var att tjänsterna skulle tillsättas med S.W., S.L., B.A. och M.S.. Vid förhandlingen ansåg man från förbundets sida att de vårdare som för närvarande innehade tjänsterna skulle få behålla dessa och att de skulle få erforderlig utbildning.

T.S. erhöll inte någon av befattningarna eftersom det fanns andra sökande som ansågs mer lämpade. Av annonserna framgår att det lagts stor vikt vid personlig

lämplighet. Detta uttryckssätt har kriminalvårdsinspektören P.W., som var en av dem som skötte tillsättningsförfarandet, även använt i sitt svar till T.S. på dennes fråga angående tillsättningen av tjänsterna. Myndighetens beslut att tilldela andra anställda arbetsuppgiften som vakthavande vårdare har inte något samband med T.S:s funktionsnedsättning och har inte heller grundats på några andra personliga skäl.

Staten tillbakavisar således förbundets påstående om att arbetsgivaren velat bli av med T.S. med anledning av den kritik som denne framfört till ledningen i samband med ett uppsägningsärende som inträffade år 2000. Uppsägningsärendet rörde en vårdare som blivit uppsagd på grund av arbetsbrist. Det har sedermera visat sig att B.A. och T.S. inte haft grund för att ifrågasätta hanteringen av ärendet. Denna händelse har emellertid inte något samband med bedömningen av T.S:s personliga lämplighet för de utannonserade nya befattningarna som vårdare med funktionsansvar som vakthavande. Det finns alltså inte något samband mellan händelserna kring uppsägningsärendet och det förhållandet att T.S. inte kom ifråga för någon av de utannonserade befattningarna.

Några nya anställningsbevis har inte utfärdats för de anställda som fick befattningen som vårdare med funktionsansvar som vakthavande. De har kvar sina anställningar som vårdare, men med ett utökat funktionsansvar som vakthavande. De har således ålagts ett större ansvar och har på grund härav även erhållit ett visst lönepåslag.

#### *Närmare om vakthavande vårdare*

Att arbeta som vakthavande vårdare innebär inte att man har en chefsbefattning. Centralvakten är bemannad dygnet runt och bemanningen består av vårdare samt vårdare med funktionsansvar som vakthavande. De senare ansvarar även för häktet under nätter och helger. Om det uppstår vakanser i centralvakten eller häktet ersätts inte den vakthavande vårdaren med en annan vakthavande vårdare utan med en vårdare så att bemanningskravet är uppfyllt. Den vårdare som har tillräcklig delegation får då fatta de beslut som kan bli nödvändiga.

Tidigare åtog sig de vakthavande vårdarna självmant en del av de arbetsuppgifter som de nuvarande vakthavande vårdarna getts uttalat mandat att utföra. Tidigare vakthavande vårdare hade emellertid inte något mandat att företräda arbetsgivaren i den omfattning som de nuvarande har. De arbetsledande sysslorna var tidigare av begränsad omfattning i det dagliga arbetet.

De nya vakthavande vårdarna skall, till skillnad mot tidigare, tjänstgöra som tjänsteförrättande kriminalvårdsinspektörer när vakanser uppstår vid anstalten och häktet. De skall ta ett aktivt ansvar för arbetsmiljöfrågorna. Arbetsmiljöarbetet har förtydligats i arbetsbeskrivningen. De skall hos övrig personal förankra och se till att myndighetens beslut genomförs på ett effektivt sätt. De skall vidare ansvara för utformningen av rutiner vid debriefing till skillnad mot tidigare då de endast var sammankallande. En nyhet är att de får hålla personalsamtal och beordra tjänstgöring i hemmet. De skall även ansvara för att minimibemanningen upprätthålls vilket innebär en kvalitetshöjning för att säkra bemanningen.

Sammantaget kan man säga att det rör sig om en relativt stor utvidgning av ansvaret. Det tidigare ansvaret för vakthavande vårdare var begränsat till centralvakten, utom vid akuta situationer. Det nuvarande ansvaret har kommit att omfatta två anstalter och ett häkte, dvs. en betydligt större verksamhet.

De som anställdes under år 2001 som vakthavande vårdare har erhållit utbildning med avseende på förhållandena vid häktet och de har även fått genomgå en fyra dagar lång utbildning i systematiskt arbetsmiljöarbete med hemläxa.

### *T.S:s förhållanden*

T.S:s arbetsuppgifter har förändrats men inte så radikalt som förbundet vill göra gällande. T.S:s nuvarande delegation skiljer sig på flera punkter från den delegation som en vanlig vårdare har i allmänhet. T.S. har tilldelats en utvidgad delegation som innefattar myndighetsutövning. Det är inte fråga om okvalificerade arbetsuppgifter. T.S. är en erfaren och duktig vårdare och arbetsgivaren har inte vid något tillfälle velat bli av med honom.

Förbundet har jämfört T.S:s lön med den lön som de nya vakthavande vårdarna uppstår. Jämförelsen är både felaktig och osaklig. Lönerna inom kriminalvården bestäms inte efter lönenivåer som infaller efter en viss tjänstgöringstid. Avgörande för lönesättningen är bl.a. arbetsuppgifternas art och omfattning samt den anställdes erfarenhet och kompetens. Det utökade arbetsgivaransvaret för vakthavande vårdare har medfört ett lönepåslag med 700 kr. Förbundet har jämfört T.S. med B.A.. Den sistnämnde är 52 år och har varit anställd inom kriminalvården sedan år 1972. T.S. är 33 år och har varit anställd sedan år 1994. Redan före förändringen hade B.A. en lön som översteg T.S:s lön med tusen kronor. Därefter har B.A. fått ett lönepåslag med 700 kr. Lönen inom vårdarkollektivet kan dock variera för samma syssla och lönen bestäms individuellt.

### *Påstådd diskriminering*

T.S:s funktionshinder har visat sig genom att han periodvis varit sjukskriven i varierande omfattning. Funktionshindret har dock inte hindrat honom att utföra sina arbetsuppgifter när han varit i tjänst. G.S. upprättade en rehabiliteringsutredning tillsammans med T.S.. Under våren 2001 kallades T.S. till ett rehabiliteringsmöte, men han uteblev från mötet. T.S. förklarade vid ett flertal tillfällen att han inom kort skulle börja arbeta i full omfattning. Myndigheten har därför inte bedömt det som aktuellt att kalla till ett ytterligare rehabiliteringsmöte. För att underlätta för T.S. att besöka läkare för behandling har myndigheten anpassat arbetsschemat efter hans önskemål. Förbundets påstående om att personalassistenten B.T. sagt till T.S. att det var ett problem att han var sjukskriven så ofta eftersom det krävdes kontinuitet, tillbakavisas.

### *Sammanfattning och grunder*

Den förändring som kriminalvårdsmyndigheten genomförde under hösten 2001 har inte inneburit att T.S. kommit att skiljas från sin anställning. Inte heller har han kommit att skiljas från sina arbetsuppgifter, annat än i mindre grad.

Organisationsförändringen är inte heller att jämställa med en särskilt ingripande omplacering av personliga skäl. För det fall Arbetsdomstolen skulle finna att det är fråga om en särskilt ingripande omplacering har staten haft godtagbara skäl härför. Staten har inte brutit mot anställningsskyddslagen eller kollektivavtalet och det föreligger därmed inte rätt till skadestånd.

Statens behandling av T.S. i samband med organisationsförändringen har inte i någon del grundat sig på dennes funktionshinder. Staten har därmed inte brutit mot lagen om förbud mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder. Någon rätt till skadestånd föreligger därför inte.

## **Domskäl**

### *Twisten*

T.S. anställdes fr.o.m. den 1 februari 1994 tillsvidare som vårdare vid kriminalvårdsanstalten Skogome. Dessförinnan hade han sedan år 1990 haft extraanställningar som vårdare där. I februari 1997 fick T.S. uppgiften att ha ett funktionsansvar som vakthavande vårdare i anstaltens centralvakt. Ytterligare tre andra vårdare hade sådant funktionsansvar.

Under hösten 2001 beslöts att tjänsterna som vårdare med funktionsansvar som vakthavande i centralvakten skulle annonseras ut internt inom Kriminalvårdsverket tillsammans med två nytillkomna sådana tjänster i det häkte som samma höst hade inrättats vid anstalten. T.S. sökte till en av tjänsterna i centralvakten. I november 2001 beslutade kriminalvårdsmyndigheten att tillsätta tjänsterna i centralvakten som vårdare med funktionsansvar med fyra andra sökande. Tre av dem var desamma som, liksom T.S., tidigare hade innehaft en vakthavande funktion i centralvakten. T.S., som alltså inte fick någon av de utannonserade tjänsterna, har i fortsättningen arbetat enbart som vårdare i centralvakten och således utan det särskilda funktionsansvaret.

Förbundet har i målet gjort gällande i första hand att beslutet att inte längre ge T.S. uppgiften att vara vakthavande vårdare skall anses innebära att han blivit skild från sin anställning på sätt som är att betrakta som ett avskedande. På grund härav, och då det enligt förbundet inte förelegat skäl för vare sig avskedande eller uppsägning, har förbundet yrkat att avskedandet skall ogiltigförklaras och att staten skall förpliktas betala allmänt skadestånd till T.S.. I andra hand har förbundet menat att staten genom åtgärden vidtagit en särskilt ingripande omplacering av personliga skäl utan att ha haft godtagbara skäl för denna åtgärd. Med hänvisning härtill har förbundet yrkat allmänt skadestånd till såväl T.S. som förbundet. Vidare har förbundet yrkat att staten skall betala allmänt skadestånd till T.S. på den grunden att agerandet enligt förbundet haft samband med det funktionshinder i form av en nack- och axelskada som T.S. lider av och därför stått i strid med lagen om förbud mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder.

Staten har bestritt förbundets talan.

### *Utredningen*

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har på förbundets begäran förhör under sanningsförsäkran hållits med T.S. samt vittnesförhör skett med vårdaren B.A. och kriminalvårdsinspektören E.B.. På statens begäran har förhör under sanningsförsäkran hållits med kriminalvårdschefen C.K.. Vidare har på statens begäran hållits vittnesförhör med personalinspektören B-L.H., kriminalvårdsinspektörerna P.W. och B.L., personalassistenten B.T. samt vårdarna S.L. och M.S.. Parterna har även åberopat skriftlig bevisning.

Förbundet har efter huvudförhandlingens avslutande inkommit med ytterligare material i målet. Med hänvisning till reglerna i 43 kap. 14 § rättegångsbalken om möjligheten att i efterhand komplettera utredningen i målet har förbundet åberopat en uppsägningshandling rörande B.F. som skriftlig bevisning. Förbundet har med åberopande av handlingens underskrift påstått att C.K. och B-L.H. därmed i sina förhör inför domstolen lämnat osanna uppgifter och att deras utsagor inte är trovärdiga.

I 43 kap. 14 § rättegångsbalken anges att om rätten sedan huvudförhandlingen avslutats finner att det är nödvändigt att komplettera utredningen innan målet avgörs, får fortsatt eller ny huvudförhandling hållas. Vidare anges att om kompletteringen är av enkel beskaffenhet, får rätten dock efter samråd med parterna inhämta utredningen på annat sätt än genom att hålla huvudförhandling. Enligt Arbetsdomstolens mening har det av vad förbundet anfört inte framkommit sådana omständigheter att domstolen finner det vara nödvändigt att med stöd av den åberopade bestämmelsen komplettera utredningen. Arbetsdomstolen anser inte heller att det föreligger sådana särskilda omständigheter som medför att den av förbundet åberopade handlingen skall beaktas trots att den givits in och åberopats först sedan huvudförhandlingen i målet avslutats. Arbetsdomstolen lämnar således den av förbundet ingivna uppsägningshandlingen utan avseende.

I målet är i första hand tvistigt om statens åtgärd inneburit att T.S. skilts från sin anställning. Arbetsdomstolen går nu in på den frågan.

#### *Har staten skilt T.S. från hans anställning?*

Vad saken gäller i denna del är om statens åtgärd att efter november 2001 inte längre tilldela T.S. uppgifter som vakthavande vårdare inneburit att han skilts från den anställning han hade. Det är ostridigt att den förändring som då skedde i fråga om T.S:s arbetsuppgifter inte samtidigt innebar att lönen eller andra anställningsvillkor ändrades. Avgörande för frågan om T.S. skilts från sin anställning blir därmed om de arbetsuppgifter som vårdare i centralvakten som T.S. numera har omfattas av arbetskyldigheten enligt hans anställningsavtal eller inte. Bedömningen av den frågan får göras på grundval främst av hans enskilda anställningsavtal och tillämpligt kollektivavtal.

I målet har inte framkommit något om det tillämpliga kollektivavtalet som kan ge ledning för bedömningen. I det anställningsbevis som den 26 januari 1994 har utfärdats för T.S. anges att han fr.o.m. den 1 februari samma år anställdes av kriminalvårdsanstalten Skogome – som numera tillhör kriminalvårdsmyndigheten

Göteborg Hisingen/Förorter – som vårdare. Vidare anges att anställningen avser en tillsvidareanställning med placering vid anstalten. I beviset har inte angetts något som tyder på att det skulle gälla någon speciell begränsning för T.S. i fråga om de arbetsuppgifter som ingick i anställningen. Det har inte heller framkommit, eller ens påståtts, att det vid anställningstillfället i övrigt förekom något som skulle medföra att hans anställning hade ett annat, och i fråga om arbetsuppgifterna, mera specifikt innehåll än vad som anges i anställningsbeviset. Det är enligt domstolens mening tydligt att de för en vårdare gängse arbetsuppgifter som T.S. nu har i centralvakten väl ryms inom ramen för en anställning som den nu beskrivna.

I förbundets talan får emellertid anses ligga uppfattningen att T.S:s anställning kommit att ändras i samband med att han från februari 1997 fick uppgiften att vara vakthavande vårdare och att anställningen således vid tidpunkten för den omtvistade förändringen av arbetsuppgifterna i november 2001 var knuten just till funktionen som vakthavande vårdare. Statens uppfattning är att T.S. hela tiden varit anställd enbart som vårdare vid anstalten och att hans anställning som sådan således inte har förändrats.

Av de uppgifter som lämnats i målet av bl.a. T.S. och C.K. samt av utredningen i övrigt har framkommit följande avseende den särskilda funktionen som vakthavande vårdare i häktet. Uppgiften som vakthavande vårdare i centralvakten tilldelades T.S. och tre andra i februari 1997 efter någon form av internt förfarande där redan anställda fått tillfälle att anmäla sitt intresse för denna uppgift. Några nya anställningsbevis utfärdades inte och de berörda arbetstagarnas löneförhållanden ändrades inte i samband med att de fick den nya uppgiften. Arbetsdomstolen finner mot den här bakgrunden att T.S:s anställning som sådan inte hade ändrats före den nu omtvistade förändringen av hans arbetsuppgifter från november 2001. Med hänvisning till det tidigare sagda om innehållet i hans anställning som vårdare vid anstalten blir slutsatsen att förändringen inte inneburit att T.S. skilts från den anställning han hade. Förbundets talan om ogiltigförklaring och om skadestånd för åsidosättande av anställningsskyddslagen kan därmed inte bifallas.

*Har förändringen av T.S:s arbetsuppgifter utgjort en sådan omplacering som kräver godtagbara skäl?*

Förbundet har i andra hand gjort gällande att förändringen av T.S:s arbete efter november 2001 utgjort en sådan omplacering av personliga skäl som kräver att arbetsgivaren kan visa godtagbara skäl för åtgärden.

Statens inställning i denna del kan sammanfattas enligt följande. Förändringen av T.S:s arbetsuppgifter är en följd av organisatoriska förändringar vid anstalten och är således inte föranledd av skäl som är hänförliga till T.S. personligen. Det har inte heller varit fråga om någon sådan särskilt ingripande förändring som kräver godtagbara skäl. I alla händelser har det funnits godtagbara skäl för förändringen av T.S:s arbetsuppgifter.

Förbundets talan i denna del skall ses mot bakgrund av den rättsuppfattning som uttrycktes i Arbetsdomstolens dom 1978 nr 89. I denna dom uttalade Arbetsdomstolen att det föreligger starka sakliga skäl att anse att vissa slag av särskilt ingripande omplaceringar bör kunna prövas rättsligt på ett sätt som påminner om

vad som gäller vid uppsägning. Med uttalandena i domen avsågs sådana omplaceringar som föranleds av orsaker som kan hänföras till den enskilde arbetstagaren personligen och som får särskilt ingripande verkningar med hänsyn till såväl arbetsuppgifter som anställningsförmåner och anställningsförhållandet i övrigt. Arbetsdomstolen slog därefter fast att en sådan särskilt ingripande omplacering inte får ske om inte arbetsgivaren har godtagbara skäl för åtgärden.

Arbetsdomstolen finner anledning att i detta fall först gå in på frågan om den förändring som har skett för T.S. har karaktären av en sådan särskilt ingripande omplacering som kan bli föremål för rättslig prövning.

Det råder ingen tvekan om att T.S. för sin del upplever förändringen som synnerligen ingripande i försämrande riktning. Sålunda har han beskrivit sina nuvarande arbetsuppgifter i centralvakten som en okvalificerad "paneltjänst" där han främst har till uppgift att trycka på knappar för in- och utpasserande medan han beskrivit uppgiften att vara vakthavande som att han då varit i överordnad ställning med arbetsledande uppgifter. Prövningen av i vad mån en omplacering får ingripande verkningar för arbetstagaren måste emellertid ske efter objektiva grunder, dvs. inte främst med utgångspunkt i den enskildes intressen (se t.ex. AD 1982 nr 29). Förhållanden som därvid får tillmätas mycket stor betydelse är om lönen och andra anställningsförmåner försämrats.

I målet är ostridigt att T.S:s anställningsförmåner inte har förändrats och vidare att han inte fick vidkännas någon lönesänkning i samband med att han inte längre uppehöll funktionen som vakthavande. Förbundet har emellertid framhållit att hans framtida förtjänstmöjligheter kommit att försämrats genom den förändring av arbetsuppgifterna som har skett. Här har förbundet pekat på att det mellan T.S:s lön, som för närvarande uppgår till 18 530 kr i månaden, och de fyra arbetstagare som sedan november 2001 är vakthavande vårdare skiljer mellan 1 495 kr och 2 573 kr. Av utredningen i målet har visserligen framkommit att de arbetstagare som i november 2001 fick funktionsansvar som vakthavande vårdare i samband därmed fick ett lönepåslag på 700 kr i månaden. Det har emellertid även framkommit att lönen för samtliga anställda vårdare, som på hela anstalten uppgår till 120–130, bestäms individuellt och att den varierar mellan 16 500 kr och drygt 21 000 kr i månaden. Vidare framgår av utredningen att de fyra arbetstagare som nu är vakthavande i centralvakten samtliga är betydligt äldre än T.S. med längre eller i varje fall lika lång erfarenhet av kriminalvården som han har samt att det även före november 2001 förelåg skillnader i lön mellan dem och T.S.. Arbetsdomstolen anser mot den här bakgrunden att det inte är möjligt att göra några antaganden om T.S:s framtida löneutveckling.

När det gäller frågan om arbetsuppgifternas förändring kan till en början konstateras att den för målet relevanta frågan är hur man skall se på de förändringar som skett i T.S:s uppgifter efter november 2001. Som nämndes inledningsvis är det utan tvekan så att T.S. uppfattat det som att en avsevärd förändring inträtt. Han har i huvudsak beskrivit sina nuvarande uppgifter på följande sätt. I stället för att som vakthavande sitta i ett eget rum sitter han numera tillsammans med de tre övriga vårdare som ingår i arbetslaget i centralvaktens kontrollrum. Han sköter in- och utpassering, öppnar och stänger grindar och dörrar genom att trycka på knappar, svarar i telefon, sköter besöksboken, släpper in besökare, är promenadvakt samt är

möjligtvis behjälplig med att visitera klädsel i samband med inskrivning av intagna och med urinprovstagning.

Det är utan tvekan så att det förhållandet att T.S. frångits den särskilda sysslan som vakthavande inneburit en inte oväsentlig förändring av hans arbetsuppgifter om man ser till hans egen beskrivning av de nuvarande uppgifterna och som de framträder i den arbetsordning för kontrollrummet som har företetts i målet. Enligt vad som framkommit om den vakthavande funktion som T.S. tidigare hade, vars ansvarsområden och funktionsansvar också beskrivits i en åberopad arbetsordning, framgår sålunda att denna funktion innebar ett större mått av beslutsfattande och ansvarstagande. Sålunda ingick i denna syssla bl.a. att vara ansvarig för inskrivningsverksamheten och för vakanstäckning i centralvakten vid akut frånvaro samt att besluta om fördelning av personal för hela anstalten vid akuta händelser. Emellertid finns det enligt Arbetsdomstolens mening inte fog för att undervärdera uppgifterna som vårdare i centralvakten och i den utsträckning som förbundet synes vilja göra gällande uppfatta dem som okvalificerade. Samtidigt som funktionen att vara vakthavande innehållit ett arbetsledande inslag framstår inte den delen enligt Arbetsdomstolens mening som särskilt framträdande. Sålunda har bl.a. P.W. och S.L. uppgett att man inom arbetslaget själva fördelar de sysslor som skall göras och att den vakthavande, vid behov och då utrymme finns, även går in och utför för centralvakten gängse vårdaruppgifter. Av framför allt S.L:s uppgifter har också framkommit att flera typer av beslut, t.ex. rörande vakanstäckning, förutsatte att kontakt togs med kriminalvårdsinspektören antingen före beslutet eller rapporterades i efterhand. Av utredningen har vidare framkommit att en vakthavande vid frånvaro inte regelmässigt ersätts av annan vakthavande utan det viktiga är att ytterligare en vårdare tas in så att bemanningskravet är uppfyllt. Nödvändiga beslut får då i första hand fattas av den vårdare som har tillräcklig delegation att fatta det ifrågavarande beslutet. I det sammanhanget kan tilläggas att T.S. visserligen inte längre har den mycket vittgående och generellt utformade delegation att fatta beslut som han hade tidigare men att han alltjämt såvitt framgår av i målet företedda delegationer har en omfattande befogenhet att på myndighetens vägnar fatta beslut rörande de intagna. Det kan om delegationerna tilläggas att dessa är utformade så att de är personliga och att de kan helt eller delvis återkallas.

Mot bakgrund av det anförda finner Arbetsdomstolen att T.S:s arbetsuppgifter visserligen genomgått en inte oväsentlig förändring men att åtgärden att inte längre tilldela honom funktionsansvar som vakthavande sammantaget, sett till såväl arbetsuppgifterna som anställningsförhållandena i övrigt, inte kan anses ha medfört sådana särskilt ingripande verkningar för honom att det ålegat staten att visa godtagbara skäl för åtgärden. Med den bedömningen saknas anledning att behandla den likaledes tvistiga frågan om förändringen berott av skäl som varit hänförliga till T.S. personligen eller inte. Slutsatsen av det anförda blir att förbundets i andra hand framställda yrkanden om allmänt skadestånd för brott mot kollektivavtalet inte kan bifallas.

#### *Diskriminering på grund av funktionshinder?*

Förbundet har i målet även gjort gällande att det förhållandet att T.S. blivit frångagen arbetsuppgifter som vakthavande vårdare har samband med hans



funktionshinder och att staten därför ådragit sig skadeståndsskyldighet för otillåten diskriminering.

Staten har bestritt att det förelegat något samband mellan den omtvistade åtgärden och T.S:s funktionshinder.

De tillämpliga bestämmelserna finns i lagen (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder i dess lydelse före den 1 juli 2003 då lagen ändrades (SFS 2003:309) bl.a. på det sättet att den fick en ny rubrik, lag om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder.

Förbudet mot diskriminering av funktionshindrade gäller i ett flertal olika situationer, bl.a. när arbetsgivaren beslutar i anställningsfrågor eller leder och fördelar arbetet. Så kallad direkt diskriminering föreligger när arbetsgivaren missgynnar en arbetstagare med funktionshinder genom att behandla honom eller henne mindre förmånligt än arbetsgivaren behandlar eller skulle ha behandlat personer utan funktionshindret i en likartad situation. För att diskriminering skall anses föreligga krävs inte att det varit fråga om en avsiktlig diskriminering i betydelsen en vilja att orsaka skada eller nackdel för arbetstagaren. Däremot krävs att det finns ett samband mellan funktionshindret och missgynnandet. Det är tillräckligt att funktionshindret är en av flera orsaker till arbetsgivarens handlande för att diskriminering skall anses föreligga (prop. 1997/98:179 s. 82 f.).

Vad gäller bevisbördan saknas regler i den nu tillämpliga lydelsen av lagen, men enligt förarbetena bör bevisregeln i det inom EG gällande bevisbördedirektivet (97/80/EG) tas till utgångspunkt för bevisbördans placering (a. prop. s. 67 f.). En arbetstagare bör med denna utgångspunkt ha bevisbördan för att de åberopade faktiska omständigheterna föreligger. Om dessa styrkta fakta ger anledning att anta att diskriminering förekommit, bör bevisbördan övergå på arbetsgivaren som då har att visa att det inte föreligger något samband mellan missgynnandet och funktionshindret.

I målet är ostridigt att T.S. har ett sådant funktionshinder som avses i lagen. Detta funktionshinder består i en nack- och axelskada som T.S. ådrog sig i en bilolycka i augusti 2000 och som sedan dess medfört varierande grad av sjukskrivning, inte sällan på halvtid. Förbundet har menat att arbetsgivaren funnit dessa sjukskrivningsperioder så besvärande för en arbetstagare som skall uppehålla funktionen som vakthavande vårdare att detta bidragit till att T.S. inte kom i fråga för fortsatt arbete som sådan utan blev fräntagen dessa uppgifter.

Förbundet har här särskilt fört fram ett påstått uttalande från personalassistenten B.T:s sida. Enligt T.S. och B.A. skulle B.T. ha fällt uttalanden av innebörd att T.S:s sjukskrivningsperioder orsakade problem med avseende på funktionen som vakthavande vårdare. B.T. på sin sida har bestritt att han ansett, eller skulle ha uttryckt sig som, att T.S:s sjukskrivningsperioder inneburit problem. Han har framhållit att funktionshindret inte påverkat T.S:s arbete när denne varit i tjänst. Han har vidare uppgett att vad han reflekterat över varit om det inte skulle ha varit bättre för T.S. att han arbetade mera kontinuerligt i form av kortare dagar i stället för att, som denne själv önskade, arbeta hela dagar med påföljd att det ibland blivit ganska långt mellan passen, t.ex. när T.S. varit halvtidssjukskriven.

Arbetsdomstolen kan mot bakgrund av vad som sålunda framkommit inte finna det styrkt att B.T. fällt uttalanden med den innebörd som förbundet gjort gällande.

Av utredningen i målet framgår att det var kriminalvårdsinspektörerna P.W., som arbetade i centralvakten, och B.L., som tillhörde häktet, som hade hand om förfarandet att utse dem som skulle vara vårdare med funktionsansvar i centralvakten sedan man beslutat att ge denna uppgift en annorlunda och mer utpräglad arbetsgivarprofil. De hade alltså hand om det förfarande som ledde till att T.S. inte längre kom att vara vakthavande. Det har vidare framkommit att P.W. tillträdde sin befattning våren 2001 medan B.L. började under hösten samma år, kort tid innan det nämnda förfarandet igångsattes. P.W. har uppgett att han inte hade fått uppfattningen att T.S:s sjukskrivningsperioder skulle medföra problem av något slag samt att han inte hört sig för hos andra om de arbetstagare som anmält intresse för arbetet utan endast kontrollerat att deras meritförteckningar stämt. B.L. har uppgett att han inte fått någon annan information om de aktuella arbetstagarna än vad P.W. berättat om vad de tidigare hade gjort och att något särskilt inte avhandlades om T.S. samt att han för sin del inte hade en tanke på att T.S. skulle ha något funktionshinder. Både P.W. och B.L. har framhållit att de gjorde sitt val av arbetstagare utifrån den uppfattning de vid intervjuerna hade fått om deras personliga lämplighet.

Med hänvisning till det anförda och vad som i övrigt förekommit i målet kan Arbetsdomstolen inte finna att det framkommit något som talar för att T.S:s funktionshinder haft någon som helst inverkan på det förhållandet att han inte längre upprätthåller en funktion som vakthavande vårdare. Detta innebär att förbundets talan om skadestånd för diskriminering på grund av funktionshinder skall avslås.

#### *Sammanfattning och rättegångskostnader*

Det ovan anförda innebär att förbundets talan i sin helhet skall avslås. Vid den utgången skall förbundet utge ersättning för statens rättegångskostnader. Staten har yrkat ersättning för rättegångskostnader med – efter korrigerig för felräkning – 165 515 kr, varav 96 480 kr för ombudsarvode, 22 200 kr för ombudets tidsspillan, 8 235 kr för ombudets utlägg samt 38 600 kr för bevisning. Förbundet har satt ifråga behovet av att ombudet gjort två resor till Göteborg och menat att resekostnaderna för en resa dit inte skall ersättas liksom inte heller den tidsspillan som sammanhänger därmed, dvs. sju timmar enligt vad statens ombud uppgett. Vidare har förbundet förklarat sig inte vitsorda den del av yrkade beviskostnader som avser ersättning för resor till tvisteförhandling, 7 000 kr, och ersättning till vikarier, 4 000 kr. Kostnaderna som avser resor till tvisteförhandling är inte sådana att de skall ersättas som rättegångskostnad. Däremot finner Arbetsdomstolen att vad som yrkats avseende ersättning för ombudets resor till Göteborg och den i samband därmed uppkomna tidsspillan skall ersättas fullt ut liksom yrkade kostnader avseende ersättning till vikarier. På grund härav, och då yrkade belopp i övrigt inte är tvistiga, finner Arbetsdomstolen att staten skall tillerkännas ersättning med yrkat belopp med avdrag för de 7 000 kr som avser kostnader i samband med tvisteförhandling.

**Domslut**

1. Arbetsdomstolen avslår SEKO – Facket för Service och Kommunikations talan.
2. SEKO – Facket för Service och Kommunikation skall ersätta staten genom Kriminalvårdsstyrelsen för rättegångskostnader med etthundrafemtioåttatusenfemhundrafemton (158 515) kr, varav för ombudsarvode 96 480 kr, jämte ränta på det förstnämnda beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Carina Gunnarsson, Brita Swan, Margit Strandberg, Peter Ander, Ola Bengtson, Göran Karlsson och Jarl Karlsson. Enhälligt.

Sekreterare: Inge-Marie Nilsson